

Агресія до своєї матки

Якщо говорити про «очевидне-неймовірне» у бджільництві, то найбільш багатою на подібні випадки є сфера, пов'язана з матками. Кожен матковод навіть «середньої руки» тільки за сезон може мати справу з кількома дивними випадками, які важко пояснити навіть досвідченим пасічникам, та про які не прочитати у жодних підручниках! Однією з таких аномалій є раптова агресія бджіл по відношенню навіть до власної матки, яка подекуди закінчується її загибеллю. Агресія, як правило, проявляється у тому, що бджоли беруть матку у клубок. Практика показує, що з клубка матка може вийти зовсім неушкодженою, добре «відшліфованою», проте загалом цілою, можуть бути понівечені лапки, вуса, крила. Обставин, за яких бджоли беруть у клубок власних маток достатньо багато. Розглянемо конкретний дивний випадок.

Улітку 2015 р. бджоли у сім'ї почали спроби тихої зміни чистопородної матки карніки, хоча матка сіяла дуже добре та не мала якихось видимих вад. Оскільки матка мала племінну цінність, то у середині серпня пасічник пересадив її у відводок на 2 рамки. Хоча матка продовжувала непогано працювати, бджоли не залишали спроб тихої зміни навіть у відводку. Маточники періодично зривались. Наприкінці вересня було вирішено замінити рамки у відводку: замість наявних, у т.ч. з розплодом поставити повномедні з сімей (підготовка до зимівлі). З рамок були струшені бджоли, матку окремо пересадили на стінку вулика. Відразу ж були підставлені медові рамки. Оскільки бджіл у відводку було не багато (підсилення не завадило б), то на перенесених рамках було трохи чужих бджіл також з чистопородної сім'ї. Через деякий час пасічник помітив, що бджоли метушаться, проте не став заглядати. Коли через півтори години зробив це, то побачив надні «клубок» з вже загиблою маткою...

Бджоли взяли матку у клубок

Звичайно, що потім пасічник себе картав за те, що не перестрашувався – не посадив цінну матку у кліточку на час проведення маніпуляцій... Але усі ми сильні заднім розумом! Тим більше, що очевидної потреби у подібній перестраховці не вбачалося. Справа в тому, що перед цим цей же пасічник-матковод, починаючи з кінця серпня об'єднував нуклеуси, взагалі ніяк не ізолюючи маток! Спостереження свідчили про те, що маток часто брали у клубок, але виходили вони звідти переважно зовсім неушкодженими. Бувало, що матку тримали у клубку навіть більше доби. У такому випадку матка звільнялася добре «відшліфованою», але живою! Випадки загибелі маток теж були, проте поодинокі. Крім того, десь у серпні проводилися наступні експерименти. Дефективні (з відтягнутими лапами) плідні матки, що перед цим провели до тижня у кліточках, підсаджувалися у нуклеуси «з руки». Їх тут же брали у щільний клубок. Здавалося, що шансів у них жодних. Якщо б пасічник побачив у такому клубку цінну матку, він би обов'язково втрутився, вважаючи, що результат очевидний – загибель! Однак, не все так однозначно. Принаймні у цьому експерименті через кілька днів усі матки були прийняті, сіяли, причому без додаткових тілесних ушкоджень! З цього можна зробити припущення, що клубки теж бувають різними, принаймні, за тісністю обійм. Чому ж могло так статися з племінною маткою?

Можливі сміливі версії:

1. Чужі бджоли вбили матку! Наче, логічно, правдоподібно... Та все одно, чомусь, віриться з трудом. По-перше, з практики, зазвичай бджоли карніки об'єднуються мирно, у подібних випадках проблем не виникало. По-друге, чужих бджіл було набагато менше. По-третє, у гнізді не було ніякого розплоду.

2. Власні бджоли взяли матку у клубок, аби захистити від чужих. Але через свою слабкість матка не витримала таких навіть «дружніх» обійм.

3. Чужі бджоли після своєї добро пахучої матки, забракували нову (її ж чомусь і власні хотіли замінити), взяли у клубок і вбили.

4. Через раптове штучне зникнення розплоду бджоли стали агресивними, у відводку виникла дисгармонія: плідна матка, що сіє, а розплоду нема. Бджоли вирішили гармонізувати ситуацію, через знищення матки.

5. Через неповноцінність матки у відводку виникло багато бджіл-трутівків, що вичікували вдалого моменту аби позбутися справжньої королеви. Дочекалися!

Цікаво, що через декілька днів у цей відводочок було підсаджено іншу матку «з руки». Її наче прийняли. Особливість цієї матки у тому, що вона спарувалася і почала сіяти вже під осінь. Але після підсадки у більший нук, її взяли у клубок і після цього вона вже не сіяла, хоча умови (зокрема, погодні) для цього були. Не почала вона сіяти і у відводочку... Через деякий час ця «піддослідна» матка була підсаджена у інший безматочний нук «з руки», де її вбили.

Бек-граунд

Аби надати більше інформації для аналізу цього випадку, зазначимо наступне. Паралельно аналогічна процедура була пророблена ще з однією маткою. Результат – схожий! Матку взяли у клубок, проте на момент втручання вона була жива, її вдалося врятувати. Крім того, були зафіксовані значні проблеми з підсадкою інших маток приблизно у цей же час, хоча після даного прикрого випадку, дотримувалися усі заходи безпеки. Під час об'єднання мікронуклеусів, матки ізолювалися у кліточках. Через декілька днів

тат – схожий! Матку взяли у клубок, проте на момент втручання вона була жива, її вдалося врятувати. Крім того, були зафіксовані значні проблеми з підсадкою інших маток приблизно у цей же час, хоча після даного прикрого випадку, дотримувалися усі заходи безпеки. Під час об'єднання мікронуклеусів, матки ізолювалися у кліточках. Через декілька днів

Коли беруть матку у клубок:

- Невдала підсадка
- Після повернення з обльоту
- Вторгнення чужих бджіл (напад, наліт)
- Об'єднання нуклеусів (сімей)
- У рої/паройку, що вилетів
- Під час зльоту мікронуклеусів

матки випускалися, ще будучи неушкодженими. Але через деякий час у одному випадку було зафіксоване ушкодження вусів (антен), у другому – одна з антен була повністю вирвана (вус відклеївся!), і на додаток – травмована середня лапка. Ще у одному випадку підсаджуваній матці відтягнули задню лапку. Були й інші «приколи». Наприклад, на початку жовтня з одного нук було забрано матку на добу-дві, потім її повернули, відразу випустивши з кліточки. Під час наступного контролю була виявлена

Наслідки клубка для матки:

- o Жодних (як з гуся вода!)
- o Втрата мітки (маркерної або опалітки)
- o Шліфування . Матка «блищить»
- o Травмування (лапки, вуса, крила)
- o Загибель

підвищена «блискучість» матки. Скоріш за все, її брали у клубок, причому досить щільний! Отже, можна констатувати, що наприкінці вересня-початку жовтня спостерігалися системні проблеми з підсадкою маток. У чому причина такої агресивної поведінки бджіл по відношенню до маток, не зрозуміло... Може в цьому винна теж якась аномалія? ■